עיונים והערות לקראת ראש השנה תשפ"ג

מאת מורינו הרב חיים דוב הלוי קעללער זצ"ל

דברי תורה מפי השמועה

עורו ישנים משינתכם! מהתרדמה של עולם הדמיון להכרת תכלית החיים

ידועים דברי הרמב"ם בפ"ג מהל' תשובה הל' ד': אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה וכו', עכ"ל.

הרי כתב הרמב"ם שאלו השוגים בכל השנה בהבל וריק אשר לא יועילו נמשל הוא לאחד שישן ונרדם. כשישנים ונרדמים באמת הם שוכבים ונחים על מטותיהם, והם חולמים – אינם רואים ואינם שומעים כלום ואינם נוגעים בכלום, ובכל זאת בתוך חלומותם נדמה להם כאילו הם רואים ושומעים ונוגעים בדברים ודברים נוגעים בהם והחלום נוגע בו ויכול להתעורר בפחד ואימה אם חולם בדבר מפחיד, וקשה בתוך תרדמתו להכיר שאין אלו הדברים קורים בו באמת. וזהו כח הדמיון, דהיינו רסיסים קטנים ממאורעות חייו מתאחדים יחד במחשבת האדם ומרגיש כאילו יש מאורע קורה לפניו – כמו שביאר הרמב"ם שמונה פרקים (פרק א')[א]. ועד"ז מכריז השופר "עורו ישנים משינתכם!" אין אתם חיים בעולם אמיתי אלא בעולם הדמיון! עולם האמיתי הוא עולם אחר. הקיצו מעולם הדמיון שלהם ותכירו ותזכרו את העולם האמיתי!

הרי צריכים לחזור ולברר לעצמנו מהי תכלית ותפקיד חיינו. ב'הצהרת החירות' של ארצות הברית[ב] כתוב שהאדם נברא עבור (חיים וחירות וגם בשביל) "ביקוש השמחה". אבל אין זה באמת תכלית ביאת האדם לעולמו ותכלית חייו – אלא כמו שכתב המסילת ישרים בפרק א': יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא, עכ"ל – והאריך שם בדברים יסודיים אמיתיים שעוה"ז דומה לפרוזדור לפני עוה"ב, והוא עולם שבו מכינים ומאספים הון אמיתי לעוה"ב שהוא המקום והזמן שבו מתענגים על ה' ונהנים מזיו שכינתו וכנ"ל. וכתב שם וז"ל: נמצינו למדים, כי עיקר מציאות האדם בעולם הזה הוא רק לקיים מצוות ולעבוד ולעמוד בנסיון, והנאות העולם אין ראוי שיהיו לו אלא לעזר ולסיוע בלבד לשיהיה לו נחת רוח וישוב דעת למען יוכל לפנות לבו אל העבודה הזאת המוטלת עליו וכו', עכ"ל.

כשמתברר אצל האדם ידיעה זו ומחדיר אותה לתוך מחשבתו, אז חייו הם חיים אמיתיים וניצול הוא מהרבה עגמת נפש ואדרבה מוסיף בזה הרבה הצלחה בכל מאורעות חייו, שאין כל המאורעות שמחים ומשמחים לאדם אלא הרבה מהם נסיונות בשבילו. וכשפוגע בו מיני נסיונות, צער, ואבידות, וחושב "הלא איך אני יכול לסבול את כל זאת"? יזכור ויכיר – "וכי משום שמחה ונחת באתי לעולם?" כי באמת כל חיי עוה"ז הם חיים של נסיון – וכלשון המסילת ישרים תוך דבריו שם וז"ל: כי כל עניני העולם בין לטוב בין (למוטב) לרע הנה הם נסיונות לאדם, העוני מצד אחד והעושר מצד אחד כענין שאמר שלמה (משלי ל) פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה', ופן אורש וגנבתי וכו'. השלוה מצד אחד והיסורין מצד אחד, עד שנמצאת המלחמה אליו פנים ואחור וכו', עכ"ל.

בקרוב נעמוד לפני הקב"ה בראש השנה. אומרים בברכת זכרונות "כי זכר כל היצור לפניך בא מעשה איש ופקודתו". מרן הג"ר חיים מרדכי קטץ זצ"ל היה מבאר "ופקודתו" שהוא התפקיד של האדם, כמו התפקיד בצבא המלך שכל א' מחיילי הצבא

(א) וז"ל שם: והחלק המדמה, הוא הכח אשר יזכור רשומי המוחשים אחר העלמם, מקרבת החושים אשר השיגום, וירכיב קצתם אל קצתם ויפריד קצתם מקצתם, ולזה ירכיב זה הכח מן ענינים אשר השיגם, ענינים אשר לא השיגם כלל וא"א להשיגם, כמו שידמה האדם ספינת ברזל רצה באויר ואדם שראשו בשמים ורגליו בארץ ובהמה באלף עינים - על דרך משל, והרבה מאלו הנמנעות ירכיבם הכח המדמה וימציאם הדמיון וכו', עכ"ל.

(ב) Declaration of Independence of the United States

עיונים והערות לקראת ראש השנה תשפ"ג

הופקד לתפקיד מיוחד. שמלבד שמכניסים את מעשיו של האדם לדין לפני הקב"ה, גם נידון האדם על מה היה תפקידו ומה היה צריך לפעול בעולמו, וכל א' וא' בלי יוצא מן הכלל יש לו פקודה בחייו ותכלית הניתן לו מהקב"ה, וניתן לו הכח והכשרון והמתנות כדי למלאות תפקיד זה. האם אנו מבינים אף מעט מן המעט מן הכחות שיש בגוף האדם, וכל שכן מה שהוא בנשמה של האדם? מליוני תאים במוח שלו – וכל שכן לכחות נשמתו. וכל כח יש לו תפקיד, ולכל אחד ניתן פקודה ומשא שלו שצריך לשאת בחייו, והם הנסיונות שניתנו לו דוקא ולה דוקא, כדברי המסילת ישרים הנ"ל, וניתנו לו כדי שימלא תפקידו המיוחד לו בחייו.

ועל ידי שיעמוד האדם בכל נסיונותיו זוכה למה שכתב המסילת ישרים בהמשך דבריו וז"ל: ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לידבק בבוראו ויצא מן הפרוזדור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים וכו', עכ"ל.

יזכנו השי"ת, שכשנשמע את קול השופר נתעורר מהתרדמה של עולם הדמיון, העולם של חמדת הממון ותאוות הכבוד ושאר רדיפות עוה"ז, שבעונותינו הרבים מתרשמים בזה מהשפעות העולם שהוא מלא רדיפות אלו, ובפרט שבמדינתנו הסביבה מטעה ומתעה את הכל שראוי להם לשמוח ולהתענג בשמחות ותענוגי עוה"ז – ונתעורר ונכיר את האמת, שעולם זה הוא עולם של נסיונות וחובות, אבל חובותינו הם משמחים ומענגים את האדם וגם סופם לטוב בעולם שכולו טוב, וגם נכיר דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, בין אם אנו מכירים בטוב או לא, ואם א' מקבל את הכל לטוב יהיה טוב בעז"ה.